

John William Polidori

EL VAMPIR

Traducció i introducció
de Marina Espasa

 Angle Editorial

EL VAMPIR

EL FAR
22

Aquesta obra ha estat publicada amb una subvenció del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, per al seu préstec públic en Biblioteques Públiques, d'acord amb el que preveu l'article 37.2 de la Llei de Propietat Intel·lectual.

Títol original: *The Vampyre*

© Marina Espasa, per la traducció i la introducció

© iStockphoto, per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició

Angle Editorial

Muntaner, 200, àtic 8a

08036 Barcelona

T. 93 363 08 23

www.angleeditorial.com

angle@angleeditorial.com

Primera edició: maig de 2013

ISBN: 978-84-15695-31-8

Dipòsit legal: B. 12920-2013

Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

John W. Polidori

EL VAMPIR

Traducció i introducció
de Marina Espasa

 Angle Editorial

Introducció

«He reparat que té els ullals fins
i punxeguts, però li escauen»

JOAQUIM RUYRA, *La xucladora* (1903)

«*Le vampire, c'est les autres*»

JEAN-JACQUES ROUSSEAU (1758)

Els perills d'estiuejar a Suïssa

L'estiu de 1816, lord Byron, el poeta anglès Percy B. Shelley i la seva futura esposa Mary Wollstonecraft el van passar a Suïssa, en una mansió de la vora del llac Lemán que es deia Villa Diodati. Va ser un estiu plujós que va posar a prova els nervis dels amics, engabiats com feres en aquella mansió, i que els va empènyer a escriure una «història de fantasmes» cadascun per mirar de matar l'avorriment. Aquest seria l'origen del *Frankenstein o el Prometeu modern*, de la futura Mary Shelley. Aquella mena de juguesca va donar un altre fruit, més petit, però que seria la llavor d'una nissaga immortal: el relat d'unes vint pàgines que el lector té ara mateix a les mans, i que es va titular, senzillament, *El vampir*. L'astúcia, per dir-ne d'alguna manera, d'un editor anglès, Henry Colburn, va consistir a cultivar l'ambigüitat sobre qui n'era l'autor, si el ja famós Byron o un tal John William

Polidori, que, com a secretari personal del lord, també era un dels «presoners» de la Villa Diodati. Aquesta indefinició va fer augmentar el misteri al voltant del relat. A més, el prestigi de Byron com a poeta (a Europa, perquè a Anglaterra el començaven a mirar malament per culpa d'un embolic amorós amb una germanastra) va fer que el relat de seguida es traduís a llengües com el francès, l'alemany o l'italià, i que desencadenés una mena de febre vampírica a tot Europa: llibrets d'òpera s'hi van inspirar, i autors com ETA Hoffmann, Sheridan Le Fanu, Dumas o Gogol es van posar a escriure peces sobre el mite del seductor perillós que s'endú les víctimes cap al regne dels no-morts. Els vampirs, aquests éssers pàl·lids i de posat aristocràtic, havien trobat en l'esperit romàntic enemic del racionalisme el superconductor ideal per propagar-se.

El que va passar aquella nit a la vora del llac Lemán ha omplert pàgines i pàgines d'especulacions. El que sembla més segur és que Byron li hauria explicat un conte a Polidori, i que aquest s'hi hauria inspirat per escriure *El vampir*. Aquest conte, tot i que era inacabat, Byron el va col·locar com a colofó del seu poema *Mazeppa* amb el títol *A fragment*. Està protagonitzat per un viatger misteriós que erra cap a Orient en busca d'una porta

oberta a la «ciutat dels morts». En un moment determinat, quan és a les runes d'Efes, el viatger anuncia al jove que l'acompanya que sap que ha arribat al final de la seva vida, i li exigeix que faci un jurament: que l'enterrí allà mateix aquella nit, i que no comunicui a ningú la seva mort. El jove, estranyat, jura que l'obeirà. El viatger mor instantàniament, el rostre se li ennegreix del tot i el jove només pot enterrar-lo. Fins aquí, el relat de Byron, que també es coneix com *The Burial*.

L'episodi del jurament obligat i de l'ocultació de la mort d'un personatge forma part de la trama d'*El vampir* i, de fet, és un dels mecanismes que el fan funcionar amb precisió. No és tan agosarat, doncs, dir que aquest relat, que és unànimement considerat com la primera fixació literària del mite del vampir, va néixer, sí, dins del cap de lord Byron, però que va vampiritzar el cap de John William Polidori.

Byron i Polidori, Polidori i Byron

John William Polidori (1795-1821) era el fill de Gaetano Polidori, un italià que havia emigrat a Londres. John va estudiar medicina a la Universitat d'Edimburg, on es va doctorar amb una tesi

El vampir

Va passar que, enmig de les diversions típiques de l'hivern londinenc, va aparèixer, a les festes més distingides, un noble que destacava més per les seves singularitats que pel seu rang. Passejava la mirada per sobre de l'alegria que l'envoltava com si no hi pogués participar. Aparentment, només li cridaven l'atenció les rialles lleugeres de les noies boniques, que tallava en sec amb una sola llambregada i feia morir de por els esperits on fins aleshores havia regnat la frivolitat. Tots els qui tenien aquesta sensació de terror no aconseguien explicar-se què els la provocava: n'hi havia que l'atribuïen als ulls de color gris plom que, quan es fixaven sobre un rostre, semblava que no el poguessin penetrar i atènyer així d'una sola fitada els mecanismes més íntims del cor, sinó que queien sobre la galta com un raig pesant sobre una pell que no pot foradar. Les peculiaritats de l'individu van fer que el convidessin arreu. Tothom el volia veure. Els acostumats a les emocions fortes i que

ara notaven el pes de l'avorriment estaven molt contents de tenir al seu voltant alguna cosa que fos capaç de captar la seva atenció. Tot i la pal·lidesa mortuòria del seu rostre, que mai no lluïa un tint càlid (ni per un enrojolament de vergonya ni per una emoció profunda de passió), el perfil i les faccions eren molt atractius, i moltes caçadores de notorietat van provar de captar-ne l'atenció i obtenir, com a mínim, algunes mostres que es poguessin qualificar d'afecte. Lady Mercer, que, des del casament, havia estat objecte d'escarni per part de tots els depravats que corrien pels salons, es va llençar de ple a la conquesta i, excepte posar-se un vestit de saltimbanqui, va fer de tot per atreure'n l'atenció, però en va. Quan el tenia davant, encara que els ulls d'ell estiguessin aparentment fixats sobre els d'ella, semblava que no la veiessin. Fins i tot la seva insolència impúdica es va frustrar i va donar la batalla per perduda. Però tot i que l'adúltera vulgar no havia estat capaç ni tan sols de desviar-li la mirada, no és que el sexe femení li fos indiferent. Però era tanta la discreció amb què parlava amb les dones virtuoses i amb les seves filles innocents que poques s'adonaven que les estava cortejant. Tenia, tot i això, la reputació de ser un bon conversador i, ja fos perquè aquesta compensés la sensació d'espant que els provocava

aquell caràcter singular, o perquè les commovia la seva aparent aversió al vici, tan aviat se'l trobava entre les dones que són l'orgull del seu sexe per les seves virtuts domèstiques, com entre les que el taquen amb els seus vicis.

Més o menys a la mateixa època, va arribar a Londres un jove cavaller que responia al nom d'Aubrey: era un orfe que, amb la seva germana, havia heretat una gran fortuna d'uns pares morts quan ell era tot just un nen. Abandonat també pels qui n'havien d'haver tingut cura (que es van proposar tenir cura només de la seva fortuna i van deixar de banda la tasca, més important, de la seva educació a uns subalterns mercenaris), va cultivar més la imaginació que el seny. Tenia, doncs, aquella concepció romàntica tan elevada de l'honor i de l'honestedat que arruïna cada dia tants aprenents de barreters. Creia que tothom simpatitzava amb la virtut, i que el vici irrompia només, gràcies a la Providència, per fer les escenes una mica més pintoresques, tal com passa a les novel·les: estava convençut que la misèria d'una barraca consistia en les robes que duïen els seus habitants: calentes, sí, però sobretot ideals per a l'ull del pintor, amb aquells plecs irregulars i aquells pedaços de colors. Creia, en resum, que els somnis dels poetes representaven la realitat de la vida. Era atractiu, franc i

ric: per aquestes raons, quan va entrar als cercles de l'alegria, moltes mares el van envoltar, i competien entre elles a veure quina descrivia amb menys realisme la seva filla, ja fos de les làngüides o de les vivaces. Les filles, també, amb l'expressió que se'ls il·luminava quan ell s'hi acostava, i amb els ulls que els espurnejaven tan bon punt ell obria la boca, el van dur aviat a pensar coses falses sobre el seu talent i mèrit. Amarat com estava de romanticisme a causa de les hores de solitud, va quedar commocionat en descobrir que, excepte les espelmes de cera i de sèu que titil·laven, no per la presència d'un fantasma, sinó quan necessitaven combustible, no hi havia, a la vida real, cap fonament que justificués tot aquell conjunt d'imatges agradables i de descripcions que s'inclouïen en els volums que havien conformat els seus estudis. I, tot i que trobava una certa compensació en aquella alimentació constant de la vanitat, estava a punt de renunciar als seus somnis quan l'ésser extraordinari que hem descrit més amunt li va passar pel davant.

El va observar i, atesa la impossibilitat total de formar-se una idea del caràcter d'un home tan completament absorbit per ell mateix, i que donava tants pocs senyals d'estar observant els objectes externs que no fossin un assentiment tàcit

de la seva existència (cosa que es feia òbvia en observar com evitava tocar-los), la seva imaginació es va elevar cap a tot allò que alimentava la seva propensió a les idees extravagants. Aviat va convertir aquest tipus en l'heroi d'una novel·la i es va decidir a observar el resultat de la seva fantasia més que la persona que tenia al davant. El va conèixer, li va fer tota mena de festes i es va fer notar tant, que al final la seva presència no va passar desapercebuda. Va anar descobrint, a poc a poc, que els negocis de lord Ruthven feien aigües i aviat va saber, per unes notes que va trobar escrites al carrer _____, que estava a punt de començar un viatge. Delerós d'adquirir informació sobre aquest caràcter singular que, fins aleshores, no havia fet altra cosa que alimentar-li la curiositat, va fer entendre als tutors que havia arribat el moment que emprengué un viatge, cosa que, durant moltes generacions, ha estat concebuda com a necessària per tal de permetre als joves avançar unes quantes passes en el món del vici, i així arribar al nivell dels més adults, per no semblar acabats de baixar de la figuera sempre que es mencionen intrigues escandaloses, i per fer-ne bromes o lloances, segons el grau d'habilitat demostrat a l'hora de realitzar-les. Li ho van consentir, i l'Aubrey, que de seguida va mencionar les seves intencions

a lord Ruthven, va rebre, amb sorpresa, la proposta que l'acompanyés. Honorat per una mostra d'estima tan alta d'algú que, en aparença, no tenia res en comú amb la resta dels homes, va acceptar-la amb alegria i, al cap de pocs dies, travessaven el mar.

Fins aleshores, l'Aubrey no havia tingut l'oportunitat d'estudiar el caràcter de lord Ruthven, i ara trobava que, tot i que podia observar-ne moltes més accions, els resultats oferien conclusions diferents pel que feia als motius aparents de la seva conducta. El seu company era profús en el seu liberalisme: el rodamón, el vagabund i el captaire rebien, de les seves mans, més del que era necessari per satisfer les seves necessitats immediates. Però l'Aubrey no podia evitar remarcar que no concedia almoïna entre els virtuosos reduïts a la indigència per la mala fortuna que pot caure fins i tot sobre la virtut: a aquests els tancava la porta als nassos sense miraments. Però quan el malgastador venia a demanar alguna cosa que no era per satisfer les seves necessitats, sinó per permetre's endinsar-se encara més en l'ànsia, o per acabar-se d'enfonsar en la perdició, marxava amb una almoïna ben sucosa. Això, però, ell ho atribuïa a la inoportunitat típica dels viciosos, que normalment és més insistent que la tímida